

13.6.2024

Valtiovarainministeriölle

HE-luonnos luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoa koskevassa asiassa. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täydentää Valtiokonttorin tehtäviä sekä tiedonsaantioikeuksia. Valtiokonttorille ehdotetaan muun muassa tehtäväksi ylläpitää hankeilmoitusten julkaisemista koskevaa sähköistä järjestelmää (Hilma) sekä hoitaa sen aiemmin valtiovarainministeriön määräyskirjeen nojalla hoitamat sähköisten liiketoiminta-asiakirjojen välitysverkoston toimintaan liittyvät tehtävät. Luonnoksessa ehdotetaan muutettaviksi valtiokonttorista annettua lakia, lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, lakia vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, rikosvahinkolakia, lakia valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta, tapaturmavirastosta annetun lain kumoamisesta annettua lakia ja lakia tulotietojärjestelmästä.

Oikeusministeriö lausuu esitysluonnoksesta kunnioittavasti seuraavan:

HENKILÖTIETOJEN SUOJA

Yleistä

Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa on tunnistettu, että siinä ehdotettavaan sääntelyyn liittyy henkilötietojen käsittelyä, joka kuuluu EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 soveltamisalaan. Esitysluonnoksessa on lisäksi tunnistettu, että ehdotettava sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen henkilötietojen suojan näkökulmasta. Oikeusministeriö toteaa

**Postiosoite
Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

**Käyntiosoite
Besöksadress**

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

**Puhelin
Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

**Faksi
Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

**S-posti, internet
E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

edelleen, että esitysluonnoksessa on selkeästi pyritty tekemään selkoa yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalain (1050/2018) reunaehdoista sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä koskien henkilötietojen suojaa. Esitysluonnoksen säännöskohtaisista ja/tai säätämisperusteluista ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, miten yleisen tietosuojasetuksen sekä perustuslakivaliokunnan reunaehdot henkilötietojen suojan näkökulmasta täyttyvät. Esitysluonnosta tulee tältä osin täsmentää jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö toteaa, että perusteluiden ohella tulee kiinnittää huomiota myös säännösehdoitusten selkeyteen. Ehdotukset jättävät epäselväksi muun muassa, miltä osin tiedonvaihtoa koskevat säännökset sisältäisivät henkilötietoja tai minkä luonteisia henkilötietoja kussakin tilanteessa olisi oikeus luovuttaa tai vastaanottaa. Tältä osin huomio kiinnittyy muun muassa 1.lakiehdotuksen tiedonsaantioikeuksia koskeviin 2 b, 2 c ja 2 d §:iin (ks. huomiot myös kohdasta TIEDONSAANTIOIKEUDET, erityisesti 2 c §:n osalta). Perustuslakivaliokunta on varsin usein kiinnittänyt huomiota sääntelyn muodostumiseen sekavaksi ja vaikeasti hahmottuvaksi (ks. esim. PeVL 4/2021 vp, s 4; PeVL 47/2006 vp, s. 2/I; PeVL 43/2006 vp, s. 2/I; PeVL 41/2006 vp, s. 2/I; PeVL 25/2005 vp, s. 5). Valiokunnan mukaan sääntelyn kohderyhmän tulee kyetä ilman vaikeuksia soveltamaan säännöksiä (ks. esim. PeVL 60/2014 vp, s. 3/I). Valiokunta on todennut, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskysymyksissä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. esim. PeVL 51/2016 vp, s. 5; PeVL 45/2016 vp, s. 3). Tämän johdosta valiokunta on korostanut, että arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 14/2018 vp, s. 6). Tältä osin huomiota olisi syytä kiinnittää muun muassa Valtiokonttorin henkilötietojen käsittelyyn muun muassa valtion vahingonkorvaus-, etuus- maksuvapautus- ja jäämistöoikeudellisten asioiden hoitamiseen liittyvissä tehtävissä.

Kansallinen liikkumavara

Esitysluonnoksen säätämisperusteluissa tuodaan esiin relevanttia perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä, jonka mukaan perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta lähtökohtaisesti riittävää, että sääntely täyttää yleisessä tietosuojasetuksessa (EU) 2016/679 asetetut vaatimukset. Perustuslakivaliokunnan mukaan on lähtökohtaisesti riittävää perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää yleisessä tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan

henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran puitteissa. Valiokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityissääntelyn tarvetta on arvioitava myös asetuksenkin edellyttämän riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelystä aiheutuviin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Esitysluonnoksesta saa vaikutelman, että sen tarkoituksena on ehdottaa kansallista erityissääntelyä henkilötietojen käsittelyn osalta. Oikeusministeriö huomauttaa kuitenkin, että kansallisen liikkumavaran käyttö jää kuitenkin esitysluonnoksen säännös- ja säätämisyjärjestysperusteluista epäselväksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan hallituksen esityksessä on perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. esimerkiksi PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2). Tämä sisältää ensinnäkin sen, että esityksessä on osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen kohtaan ehdotettava henkilötietojen käsittelyä koskeva erityissääntely perustuu. Liikkumavaran käyttöä tulee myös perustella, eli esityksessä tulee kertoa, miksi liikkumavaran käyttö on tarpeen juuri kyseisessä tapauksessa, taikka minkä vuoksi yleissääntely on katsottu riittäväksi. Kansallisesta liikkumavarasta on hyvä tehdä selkoa säännöskohtaisesti. Lisäksi esityksessä on hyvä kuvata ehdotettavan erityissääntelyn suhdetta tietosuoja-asetuksen periaatteisiin.

Oikeusministeriö toteaa, että kansallinen erityissääntely liittyy monesti viranomaisessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, sillä esimerkiksi käsittelyn oikeusperustetta koskevassa arvioinnissa on huomioitava, että silloin kun viranomainen puuttuu henkilön oikeuksiin, tulee toimivallan perustua lakiin. Kansallista lainsäädäntöä annetaan ennen kaikkea tilanteissa, joissa pitää määrittää henkilötietojen käsittelylle oikeusperuste. Tämän osalta kansallisen liikkumavaran käyttö pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi (c alakohta) tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta).

Jäsenvaltioilla on tällöin 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua sääntelyliikkumavaraa antaa asetusta täydentävää sääntelyä. Jäsenvaltiot voivat antaa erityissääntelyä koskien mm. yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, käsiteltävien tietojen tyyppiä, tiedonsaantia ja -luovutusta, käyttötarkoitussidonnaisuutta sekä säilytysaikoja. Huomionarvioista on, että asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää, että henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai vaihtoehtoisesti, sovellettaessa setuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaa, käsittelyn on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Saman kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännön on myös täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Mainitut seikat on huomioitava, kun hallituksen esityksessä tehdään selkoa ja perustellaan 6 artiklaan sisältyvän kansallisen liikkumavaran käyttöä. Oikeusministeriö toteaa, että sääntelyliikkumavaraa sisältyy lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artikloihin.

Oikeusministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa esitysluonnoksessa tulee selventää, millä säännösehdotuksilla käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa liikkumavaraa. Lisäksi tulee selventää, minkä tietosuoja-asetuksen kohtien nojalla kansallista sääntelyä ehdotettaisiin (esimerkiksi 6, 9 ja/tai 10 artiklan) sekä miten ehdotuksessa on huomioitu tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käyttöä koskevat reunaehdot. Edelleen tulee perustella perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti, miksi ehdotettu kansallinen erityissääntely katsotaan välttämättömäksi. Kansallisen liikkumavaran käyttöä tulee kuvata ja perustella hallituksen esityksessä säännöskohtaisesti. Oikeusministeriö kiinnittää kansallisen liikkumavaran käytön näkökulmasta huomiota ennen muuta 1. lakiehdotuksen tiedonsaantioikeuksia koskeviin 2 b, 2 c ja 2 d §:iin sekä oikaisuvaatimusta koskevaan 4 §:ään. Ehdotetun 4 §:n säännöskohtaisista perusteluista (s. 35) jää muun muassa epäselväksi, onko ehdotuksessa tarkoitus hyödyntää tietosuoja-asetuksen 22 artiklan sisältämää liikkumavaraa koskien automatisoituja yksittäispäätöksiä (ks. myös huomiot kohdasta OIKAISUVAATIMUSMENETTELYSTÄ SÄÄTÄMINEN).

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Oikeusministeriö toteaa, että säätämisyjärjestysperusteluissa on asianmukaisesti tunnistettu, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan silloin, kun käsittelylle on jokin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsittelyn

oikeusperuste. Esitysluonnoksessa tuodaan esiin, että ”*Valtiokonttorilla on oikeus käsitellä tämän esityksen mukaisiin tietoihin sisältyviä henkilötietoja tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyn mukaisesti, koska käsittely on tarpeen esityksessä ehdotetun rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi*”. Oikeusministeriöllä ei ole sinänsä huomautettavaa siihen, että Valtiokonttorin oikeus käsitellä henkilötietoja perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Viranomaisen käsitellessä henkilötietoja, käsittelyn oikeusperuste on tavanomaisesti joko 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (rekisterinpitäjän lakisääteinen velvollisuus) tai e alakohta (yleinen etu, julkisen vallan käyttö). Esitysluonnoksen perustelut eivät ole kuitenkaan kaikilta osin selkeät. Epäselvyyttä aiheuttaa muun muassa analysointi- ja raportointipalvelua koskevat säätämisyjärjestysperustelut, joissa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan ohella tuodaan esiin myös e alakohta. Tältä osin jää epäselväksi, perustuisiko Valtiokonttorin oikeus käsitellä henkilötietoja myös muuhun kuin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan.

Oikeusministeriö toteaa, ehdotettava sääntely voi sinänsä perustua useampaan 6 artiklassa tarkoitettuun oikeusperusteeseen eri käsittelytilanteissa. Tämä ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että lainsäädäntö jättäisi epäselväksi, mihin käsittelyn oikeusperusteeseen käsittely kussakin käsittelytilanteessa perustuu. Edelleen sääntely ei voi jättää epäselväksi, mitä oikeuksia rekisteröidyllä tietosuoja-asetuksen mukaan kulloinkin on (ks. tältä osin HaVM 13/2018 vp, s. 25). Rekisterinpitäjän lakisääteistä velvollisuutta (6 artiklan 1 kohdan c alakohta) koskevan käsittelyperusteen soveltaminen edellyttää, että henkilötietojen käsittelylle perusteen luova oikeudellinen velvoite itsessään on täsmällinen ja että se luo selkeän oikeudellisen perustan velvoitteen edellyttämälle henkilötietojen käsittelylle. Rekisterinpitäjällä ei saisi tämän oikeusperusteen soveltuessa olla laajaa harkintavaltaa kyseisen lakisääteisen velvoitteen noudattamisessa ja sen edellyttämässä henkilötietojen käsittelyssä. Silloin kun käsittely perustuu yleiseen etuun tai julkiseen vallan käyttöön (6 artiklan 1 kohdan e alakohta), on tärkeää huomata, että rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen 21 artiklan nojalla oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä. Jos rekisteröity vastustaa tietojensa käsittelyä, rekisterinpitäjän tulee arvioida käsittelyn tarve uudelleen. Rekisterinpitäjän tulee tällöin kyetä osoittamaan, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut ja oikeudet (esim. yleistä etua koskeva tehtävä, joka edellyttää tieteellistä ja historiallista tutkimusta ja tilastointia). Rekisteröidyllä on lisäksi 18 artiklan nojalla mahdollisuus vastustaa henkilötietojen käsittelyä sekä rajoittaa käsittelyä odotettaessa sen todentamista,

syryttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet. Käsittelyperusteen valinta on merkityksellinen myös kansallisen liikkumavaran käytön näkökulmasta (ks. edeltä KANSALLINEN LIIKKUMAVARA).

Esitysluonnosta on jatkovalmistelussa täsmennettävä siten, että ehdotuksesta käy selkeästi ilmi, mihin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan tarkoittamaan käsittelyn oikeusperusteeseen Valtiokonttorin oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu kussakin käsittelytilanteessa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että esitysluonnoksessa säädettäisiin Valtiokonttorin ohella myös muiden viranomaisten oikeudesta käsitellä henkilötietoja (ks. muun muassa 1. lakiehdotuksen 2b §). Jatkovalmistelussa tulee tehdä selkoa käsittelyn oikeusperusteista myös näiden viranomaisten osalta.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikoksiin ja rikostuomioihin liittyvien tietojen käsittely

Esitysluonnoksessa (s. 9) todetaan, että ”*Valtiokonttorin korvaus- ja kansalaispalveluissa käsiteltävät henkilötiedot ovat suurelta osin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Lisäksi palveluissa käsitellään tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä tietoja*”. Esitysluonnoksen säätämisperusteluissa (s.41) on asianmukaisesti kuvattu, että ”*[e]rityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely on asetuksen mukaan kielletty, ellei käsittelyyn sovellu jokin 9 artiklan 2 kohdan poikkeuksista. Rikostietojen käsittely puolestaan on 10 artiklan mukaan sallittua vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi*”.

Esitysluonnoksessa on edelleen tuotu esiin tietosuojalain 6 §, jonka mukaan tietosuoja-asetuksen erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa käsittelykieltoa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä. Oikeusministeriö toteaa, että tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklan tarkoittamien tietojen käsittely on sinänsä mahdollista sitoa suoraan kansalliseen tietosuojalakiin. Tietosuojalain 6 ja 7 §:ssä säädetään mahdollisuudesta käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklan tarkoittamia tietoja, mikäli kyseisten tietojen käsittelystä säädetään laissa tai niiden käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä. Oikeusministeriö toteaa kuitenkin, ettei

esitysluonnoksesta käy selkeästi ilmi, onko oikeus käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklan tietoja tarkoitus sitoa tietosuojalakiin. Esitysluonnosta tulee tältä osin selvittää jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö huomauttaa, ettei esitysluonnoksessa ole esimerkiksi rikoksiin tai rikostuomioihin liittyvien henkilötietojen osalta mainittu lainkaan tietosuojalain 7 §:ää.

Perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp) mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran puitteissa. Valiokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityissääntelyn tarvetta on arvioitava myös asetuksenkin edellyttämän riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelystä aiheutuviin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 4-5). Vastaavasti, mitä vähäisempi riski käsittelystä aiheutuu, sitä perustellumpaa on pitäytyä yleissääntelyssä.

Oikeusministeriö toteaa, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikoksiin ja rikostuomioihin liittyvien tietojen käsittelyyn liittyy riskejä, jotka edellyttävät tapauskohtaista arviointia. Oikeusministeriölle jää epäselväksi, onko tällaista arviointia tehty. Epäselväksi jää niin ikään, onko esitysluonnoksessa huolehdittu tietosuoja-asetuksen ja perustuslakivaliokunnan reunaehdoista. Tämä tarkoittaa, että mikäli käsitellään 9 artiklan tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, tulee käsittelylle olla asetuksen 6 artiklan 1 kohdan käsittelyn oikeusperusteiden ohella jokin 9 artiklan 2 kohdan mukaisista poikkeusperusteista. Tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artikla edellyttävät, että jäsenvaltiot säätävät erikseen asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Esitysluonnoksessa ei ole tehty selkoa siitä, miten näistä suojatoimista on huolehdittu. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien

tietojen käsittely on mahdollista sitoa suoraan tietosuojalain 6 §:n 2 ja 7 §:n 2 momentin suojaotoimisäännöksiin. Säännösten hyödyntämistä tulee kuitenkin arvioida tapauskohtaisesti, huomioiden käsittelystä aiheutuvat riskit ja uhat. Arvioinnissa on olennaista huomioida, voidaanko toteutettavat asianmukaiset ja riittävät suojaotoimet jättää rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän harkittavaksi, vai pitääkö suojaotoimista säätää erikseen erityislainsäädännössä. Tietosuojalain suojaotoimisäännökset jättävät suojaotoimet rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tapauskohtaiseen harkintaan.

Oikeusministeriö toteaa yhteenvetona, että jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikoksiin ja rikostuomioihin liittyvien tietojen osalta esitysluonnoksesta käy selkeästi ilmi käsittelyn oikeusperusteet sekä erityisesti siihen, miten esitysluonnoksessa huolehditaan velvollisuudesta säätää tietosuojaa-asetuksen edellyttämistä asianmukaisista suojaotoimista.

Muut valtiosääntöisesti arkaluonteiset henkilötiedot

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että esitysluonnos jättää avoimeksi, käsitteelliseksi Valtiokonttori tai muut esitysluonnoksessa mainitut viranomaiset myös muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja. Valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja ovat erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen lisäksi esimerkiksi maksukorttitiedot, tilitiedot, rikostuomioita ja rikoksia koskevat sekä sosiaalihuollon asiakastiedot (ks. PeVL 26/2018 vp, PeVL 15/2018 vp, PeVL 14/2018 vp, PeVL 3/2017 vp, PeVL 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp). Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota ennen muuta ehdotuksiin koskien Valtiokonttorin valtion lainojen, takausten, takuiden ja korkotukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä sekä valtionvahingonkorvaus-, etuusmaksuvapautus- ja jäämistöoikeudellisten asioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Jatkovalmistelussa tulisi tehdä selkoa, mikäli ehdotus koskisi tietosuojaa-asetuksen 9 artiklan ja 10 artiklan tietojen ohella myös muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja, ja huomioida tältä osin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä säätämisen osalta. Tämän osalta perustuslakivaliokunta on tuonut esille muun muassa seuraavaa.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 14/2018 vp, s. 5–6) on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2–3 ja siinä viitattut lausunnot). Valiokunta on arvioinut erityisesti

arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdantokappaleessa 51 painotetaan, että asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on sanotun johdosta, tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa, edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksuttuun riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön.

TIEDONSAANTIOIKEUDET

Luonnoksen 1. lakiehdotuksella muutettaisiin säännöksiä, joissa määritellään valtiokonttorin tehtävät. Lisäksi muutettaisiin ja lisättäisiin lakiin valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä. Yleisesti oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset eivät ole muotoiltu kaikilta osin tavanomaiseen tapaan. Tämän lisäksi tiedonsaantioikeudet jäävät

perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön valossa osin hyvin väljäksi erityisesti siltä osin kuin tiedonsaantioikeus on määritelty tehtävän hoitamiseen liittyviin tietoihin. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole käsitelty perustuslakivaliokunnan vakiintunutta lausuntokäytäntöä salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen liittyen (ks. lainkirjoittajan opas jakso 12.4.6 ja esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatus lausunnot) ja sitä miten luonnoksen säännökset täyttäisivät lausuntokäytännön reunaehdot. Tiedonsaantioikeuksien väljyyteen vaikuttaa se, että valtiokonttorin tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi väljäksi jäävin ilmaisin kuten ”huolehtia osaltaan valtion vahingonkorvaus- ja etuusasioista, jäämistöoikeudellisista asioista, maksuvapautusasioista”.

Luonnoksen 2 b §:n 1 momenttiin ehdotettujen muutosten osalta huomio kiinnittyy erityisesti momentin toisen virkkeen muotoiluun, jossa tiedonsaantioikeus on sinänsä sidottu välttämättömiin tietoihin, mutta se mitä tarkoitusta vasten välttämättömyyttä arvioidaan, jää säännöksessä epäselväksi. Tavanomaisempi ja edellä mainittua perustuslakivaliokunnan käytäntöä paremmin vastaava tapa muotoilla säännös olisi esimerkiksi seuraavasti: [...] *on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Valtiokonttorilta 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun tehtävän toteuttamisen kannalta välttämättömät hallinnonalaansa koskevat tiedot*. Momentin seuraava virke jää tiedonsaantioikeussäännöksenä niin ikään epäselväksi, koska siitä ei nimenomaisesti käy ilmi säännöksen salassapidon murtava vaikutus, jos sellainen säännöksellä on ajateltu olevan. Myös välttämättömyydedellytyksen näyttäisi puuttuvan kyseisestä tiedonsaantioikeussäännöksestä. Momentin viimeisen virkkeen muotoilu ei niin ikään vastaa tavanomaista tiedonsaantioikeussäännöksen laatimistapaa. Viimeisessä virkkeessä säädetty tiedonsaantioikeus jää lisäksi epäselväksi, koska siinä säädetään esimerkiksi Kuntaliiton tiedonsaantioikeudesta, joka sidotaan kyseisen toimijan tehtävien toteuttamiseen, jotka liittyvät luonnoksen 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun Valtiokonttorin tehtävän toteuttamiseen. Säännöskohtaisten perustelujen perusteella vaikuttaisi siltä, että tiedonsaantioikeus olisi asianmukaisempaa sitoa tiedonsaantiin oikeutettujen tahojen eri laissa säädettyjen veloitteiden hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin sen sijaan, että viitataan Valtiokonttorin lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin, jotka liittyvät tietovarannon ylläpitoon.

Myös luonnoksessa muutettavaksi ehdotetun 2 c §:n 1 momentin muotoilussa tietojen välttämättömyyttä koskeva arviointi näyttäisi jäävän ilman tarkempaa määrettä siitä, minkä suhteen tietojen välttämättömyyttä tulisi arvioida. Lisäksi pykälän uudeksi 3 momentiksi muotoilussa säännöksessä säädettävät poikkeukset

tiedonsaantioikeuksista jäävät soveltamisalaltaan epäselviksi. Koskevatko momentissa olevat poikkeukset tiedonsaantioikeuteen kaikkia pykälässä momenttia aiemmin säädettäväksi ehdotettavia tiedonsaantioikeuksia? Siltä osin kuin 3 momentissa todettaisiin, että tietosuoja-asetuksen 9 artiklan nojalla salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan tarvitse luovuttaa, on huomioitava, että tietosuoja-asetuksessa ei säädetä tietojen salassapidosta, vaan tästä säädetään lähtökohtaisesti julkisuuslaissa. Säännöksessä on toki mahdollista rajata tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetut tiedot tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle, mutta kyseisten tietojen salassapito ei nojautu tietosuoja-asetukseen, jolloin säännös tulisi muotoilla eri tavalla. Oikeusministeriö myös huomauttaa, että momentissa näytettäisiin jättävän viranomaiselle luovuttamisen suhteen laajasti harkintavaltaa, koska rajaava säännös on muotoiltu siten, että tietoja ei tarvitse luovuttaa, mutta vaikuttaisi siltä, että ne kuitenkin olisi mahdollista luovuttaa säännöksen perusteella viranomaisen harkinnan perusteella. Sääntelytapa jättää rajoitusten merkityksen yksityiselämän suojan kannalta hyvin avoimeksi. Lisäksi seuraavassa virkkeessä säädetään poikkeuksen poikkeuksesta, joka niin ikään erikseen mahdollistaisi, mutta ei velvoittaisi, antamaan tiedon sairaudesta, ammattitaudista tai työtapaturmasta aiheutuneen poissaolon kestosta. Pykälästä tai perusteluista ei ilmene lainkaan kyseisen harkintavallan rajoituksia tai harkinnassa huomioitavia seikkoja.

Uutena lakiin lisättäväksi ehdotetun 2 d §:n osalta vaikuttaisi siltä, että ensimmäisen momentin alussa viitataan lain 2 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyihin tehtäviin turhaan, koska momentin kussakin numerokohdassa säädetään vielä erikseen tarkemmin siitä, mitä tehtävää varten Valtiokonttorilla on oikeus saada tietoja. Kaksinkertainen viittaus tehtäviin tekee sääntelystä raskasta ja vaikeasti ymmärrettävää. Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, että pykälän 2 momentissa säädettävien tietojen välttämättömyyden edellytys on sidottu sekä käsiteltävän asian ratkaisemiseen tai Valtiokonttorille kuuluvan tehtävän hoitamiseen. Pykälän kokonaisuudesta ei saa selkeää käsitystä siitä, mitä tarkoitusta vasten tietojen välttämättömyyttä tulisi arvioida. Lisäksi tiedonsaantioikeutta koskeva rajaus jää tässäkin säännöksessä viranomaisen harkintaan luonnoksessa ehdotetun muotoilun perusteella.

Ehdotetut tiedonsaantioikeussäännökset ja niiden muotoilut tulisi arvioida huolellisesti vielä jatkovalmistelussa ja varmistua siitä, että ne vastaavat perustuslakivaliokunnan vakiintuneesta lausuntokäytännöstä säännöksille seuraavia edellytyksiä. Lisäksi ehdotettuja uusia tai uudelleen muotoiltuja tiedonsaantioikeuksia tulee arvioida ja

käsitellä säätämisyjärjestysperusteluissa edellä mainitun perustuslakivaliokunnan käytännön valossa tarkemmin kuin luonnoksessa on nyt arvioitu. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei näyttäisi olevan lainkaan mainintoja tai viittauksia perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen salassa pidettävien tietojen luovutuksia koskevaan lausuntokäytäntöön.

ASiantuntijatehtävien siirtäminen toiselle viranomaiselle tai yksityiselle

Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi 4 b pykälä. Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka perusteella Valtiokonttori voi käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita ja tehdä hallintolain 3 §:ssä tarkoitettuja hallintosopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimialaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta viraston lukuun. Pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa säännöksessä tarkoitettujen tehtävien hoitamista on arvioitu perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamisenä. Perusteluista ei kuitenkaan saa kovinkaan selvää käsitystä siitä, minkälaisesta asiantuntijatehtävästä pykälässä tarkoitettussa julkisessa hallintotehtävässä on kyse. Säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan niin pysyvät asiantuntijat kuin ad hoc -asiantuntijat, mutta asiantuntijoille annettavan tehtävän sisältö jää hyvin epämääräiseksi. Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, että säännöksen osalta säätämisyjärjestysperusteluissa on arvioitu kyseistä säännöstä perustuslain 124 §:n valossa hyvin suppeasti lähinnä virkavastuuseen kiinnittyen. Säätämisyjärjestysperusteluissa tulisi tarkemmin tehdä selkoa perustuslain 124 §:ssä säädettyjen julkisen hallintotehtävän antamista koskevien edellytysten täyttymisestä (ks. lainkirjoittajan opas, jakso 10.3). Eryteisesti tulisi perustella ja arvioida perustuslaista seuraavaa edellytystä siitä, että tehtävän antaminen on tarpeen sen tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, että pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että sopimuksia voidaan tehdä myös muiden viranomaisten kanssa. Tällöin kyse ei ole perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän antamisesta yksityiselle vaan säännöksen perustuslainmukaisuutta koskeva arvio tulisi tehdä perustuslain 2 §:n 3 momentin puitteissa. Lähtökohtana on, että kussakin asiassa toimivaltaisen viranomaisen tulee käydä ilmi laista. Perustuslakivaliokunta on käytännössään suhtautunut pidättyvästi mahdollisuuteen poiketa toimivaltaista viranomaista koskevista lain säännöksistä. Valiokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat

samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti. Viranomaiselle ei siten voida lailla antaa täysin rajoituksetonta valtuutta siirtää tehtäviään tai toimivaltaansa toiselle viranomaiselle. (ks. lainkirjoittajan opas jakso 2.4) Lisäksi perustuslakivaliokunta on katsonut, että yksityiseen kohdistuvan julkisen toimivallan siirtäminen sopimusperusteisesti viranomaiselta toiselle ei ole valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaista (ks. esim. PeVL 4/2013 vp, PeVL11/2004 vp, s. 2/II, PeVL 35/2008 vp, s. 2/I).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan ulkopuolisten asiantuntijoiden kutumisesta, heitä koskevista vaatimuksista ja heidän velvollisuuksista sekä oikeudesta saada palkkio voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuutta ei ole muotoiltu tavanomaiseen tapaan siten, että asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä edellä mainituista asioista (ks. lainkirjoittajan opas 13.5.4). Luonnoksessa olevassa muodossaan asetuksenantovaltuudesta saa käsityksen, että esimerkiksi julkisen hallintotehtävän hoitajan velvollisuuksista säädettäisiin asetuksella. Tältä osin tulee kuitenkin huomioida, että lain nojalla annettavan julkisen hallintotehtävän sisällön tulisi ilmetä riittävällä tarkkuudella laista.

Edellä mainitun vuoksi esityksessä tulisi tehdä paremmin selkoa siitä, mitä pykälässä tarkoitetut toiselle viranomaiselle tai yksityiselle siirrettävät tehtävät voisivat olla ja sisältyykö niihin esimerkiksi julkisen vallan käyttöä ja pyrkiä täsmentämään myös säännösperusteisesti tehtävien sisältöä.

Teknisenä huomiona todettakoon, että pykälän 1 momentin nimenomainen viittaus hallintolain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintosopimukseen ei vaikuta tarpeelliselta, vaan asia voitaisiin ilmaista vain käyttämällä termiä sopimus. Perusteluissa on mahdollista tehdä selkoa siitä, että hallintolain 3 §:ssä säädetään hallintosopimuksesta.

VIRKA-APU

Luonnoksessa ehdotetaan täsmennettäväksi ja ajantasaistettavaksi voimassa olevan lain 5 §:n virka-apusäännöstä. Oikeusministeriö toteaa lähtökohtana, että hallintolain 10 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen. On sinänsä hyvä, että esitysluonnoksen yleisperustelujen jaksossa 2.6 on

tunnistettu ja käsitelty hallintovaliokunnan lausuntoa 29/2021 vp, jossa valiokunta arvioi myös yleisemmin virka-apusääntelyyn liittyviä periaatelähtökohtia. Säännöksen täsmentäminen on sinänsä kannatettavaa, mutta perusteluista ei ilmene lainkaan, minkälaisesta virka-avusta esimerkiksi kunnan tai hyvinvointialueen viranomaisten osalta voisi säännöksen tarkoittamissa tilanteissa olla kyse. Virka-avun antamista koskevat viranomaistahot on pykälässä määritelty hyvin laajasti. Säännöksen perusteluissa tulisi arvioida, minkälaisesta virka-avusta säännöksen tarkoittamissa tilanteissa voisi olla kyse, ja mihin virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyyn toimivaltaan tässä laissa säädetty oikeus saada virka-apua voisi liittyä.

Säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan siihen, että Valtiokonttori saattaa normaalioloissakin tarvita virka-apua esimerkiksi poliisilta tai Ulosottolaitokselta, mutta ei avata tarkemmin, minkälaista virka-apua pykälässä mainittujen tehtävien hoitamiseen voitaisiin tarvita. Lisäksi viittaus normaalioloihin vaikuttaa perusteluissa tarpeettomalta.

OIKAISUVAATIMUSMENETTELYSTÄ SÄÄTÄMINEN

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 4 §:n mukaan Valtiokonttorin liikennevakuutuslain (460/2016) 29 §:n nojalla tekemään vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laininlyöntimaksun määräämistä koskevaan päätökseen saisi luonnollinen henkilö vaatia oikaisua siten kuin hallintolain 7 a luvussa säädetään. Perusteluiden mukaan ehdotettu säännös toteuttaisi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä hallintolain vaatimuksia ihmisen osallistumisesta asian käsittelyyn silloin, kun oikaisuvaatimuksen alainen päätös olisi annettu automaattisessa ratkaisumenettelyssä.

Perusteluissa todetaan, että vastaavasta edellytyksestä ei ole säädetty oikeushenkilöiden osalta. Tällä toteamuksella viitattaneen hallintolain 53 f §:ssä säädettyyn automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytykseen. Kyseisellä pykälällä on sekä EU-oikeuteen että kansalliseen oikeuteen kytkeytyvä ulottuvuus. Yhtäältä pykälällä toteutetaan EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen sisältyvää edellytystä suojatoimista. Koska tietosuoja-asetus koskee vain luonnollisia henkilöitä, myös 53 f § on rajattu vastaavalla tavalla. Myös edellytys suojatoimen maksuttomuudesta perustuu tietosuoja-asetuksen sääntelyyn.

Toisaalta koska suojatoimiedellytykset on hallintolaissa toteutettu nojautuen oikaisuvaatimusta koskevaan sääntelyyn, tähän liittyvässä sääntelyssä on otettava huomioon kansalliseen hallinnon oikeussuojajärjestelmään liittyvät näkökohdat. Hallintolain oikaisuvaatimusta koskevassa sääntelyssä ei tehdä eroa esimerkiksi sen

suhteen, onko asianosaisena luonnollinen vai oikeushenkilö. Hallintolain 49 b §:n 2 momentin mukaan oikaisua saa vaatia se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Viranomaisen saa lisäksi vaatia oikaisua, jos laissa niin säädetään tai jos muutoksenhakuoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

Kansallinen oikeussuojajärjestelmä on siis neutraali sen suhteen, onko muutoksenhakijana luonnollinen vai oikeushenkilö tai viranomaisen. Tämä lähtökohta on merkityksellinen yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n ja hyvää hallintoa koskevan perustuslain 21 §:n kannalta. Vaikka oikaisuvaatimuksen rajaaminen pelkkiin luonnollisiin henkilöihin sinänsä toteuttaisikin hallintolain 53 f §:n edellytyksen, kansallisen oikeussuojajärjestelmän näkökulmasta tällaista rajausta ei kuitenkaan tule tehdä, koska rajaus johtaisi siihen, että asianosaisilla olisi erilaiset oikeussuojakeinot käytettävissään pelkästään sillä perusteella, onko asianosainen luonnollinen vai oikeushenkilö. Oikeusministeriö katsoo, että 4 §:ää tulee jatkovalmistelussa muuttaa edellä kuvatun neutraalin lähtökohdan mukaisesti.

Esitysluonnoksessa ehdotettaisiin lisäksi rikosvahinkolain (4. lakiehdotus) muutoksenhakusäännösten muuttamista siten, että lakiin lisättäisiin Valtiokonttorin mahdollisuus niin sanottuun itseoikaisuun. Luonnoksen 38 a §:n perusteluissa todetaan, että itseoikaisu mahdollistaisi joustavan menettelyn selvien virheiden korjaamiseksi ennen varsinaista muutoksenhakua. Perusteluissa ei kuitenkaan lainkaan ole käsitelty ehdotetun sääntelyn suhdetta hallintolain 8 luvun virheen korjaamista koskevaan yleissääntelyyn. Perusteluissa ei myöskään ole arvioitu hallintolain 7 a luvun mukaisen oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöönottamisen mahdollisuuksia, vaikka kyseinen menettely ehdotetaan otettavaksi käyttöön 1. lakiehdotuksen 4 §:n tarkoittamissa tilanteissa. Hallintolain 7 a luvun tarkoituksena on ollut säätää yleislain tasoisesti oikaisuvaatimuksen vireilletulosta, käsittelystä ja päätöksenteosta ja ohjata kokonaisuutena oikaisuvaatimusasian käsittelyä (HE 226/2009 vp, s. 34). Hallinnon yleislajeista tulee poiketa vain, jos siihen on painavia perusteita. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida vielä uudelleen mahdollisuuksia nojata muutoksenhaun osalta hallintolain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain yleissääntelyyn ja hallintolain 7 a luvun mukaiseen oikaisuvaatimusmenettelyyn. Muutoksenhakusäännöksiin ehdotettuja muutoksia tulisi käsitellä myös säätämisyjärjestysperusteluissa perustuslain 21 §:n näkökulmasta. Lisäksi oikeusministeriö muistuttaa rikosvahinkolain osalta tarpeesta pyytää oikeusministeriöltä esittelylupa.

SÄÄTÄMISJÄRJESTYSPERUSTELUT

Yleisesti oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelut ovat hajanaiset ja vaikeaselkoisesti kirjoitettu, eikä niissä ole juurikaan arvioita siitä, mikä on luonnoksessa ehdotettavan sääntelyn suhde referoituun perustuslakivaliokunnan käytäntöön. Säätämisyjärjestysperusteluja tulisi selkeyttää ja täydentää jatkovalmistelussa.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Erityisasiantuntija

Amanda Mäkelä

VN/22448/2023-OM-60

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: